

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De Censibus. Consilium D VII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98716](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98716)

ba, quæ tam in literis constitutionis, quam præ-
tactæ abalienationis inserta, & à prædicto Do-
mino Advocato ad hoc bene expensa sunt in per-
petuitatem (quam facere & intendere solet irre-
dimibilitas) sonantia: hæc videlicet: *Effetij-
ches pachtz hoc est, perpetuus census*. Item illa *effe-
ijche te geldene ende hyerffeldijche hadde perpetuo
pendendum, & quem perpetuo habebat*. præsertim quia
non nomine *redtus* hæc præstatio constituta fuerit,
sed nomine *pachtz*, hoc est *census*, seu *canonis*: quo
nomine cum reditus constituitur, indubitatum
esse tradit præfatus Didacus, d. nu. 5. reditum esse
irredimibilem: quasi scilicet reditus constitutus
sit propter alienationem alicuius fundi, quam
creditor constituiti reditum facit. Quam alie-
nationem ac traditionem rei, in dubio præsu-
mi quoque vult, quoties mentio pretij non fit;
uti hic evenit. Cui consonat, quod supra dixi-
mus, hunc reditum constitutum esse Domino Io-
anni ex bonis maternis; hoc est propter bona ma-
terna, quæ pater ipsius liberis restituere debu-
isset, hoc reditu minimè constituto: sic ut reten-
tio patris pro abalienatione, & traditione filij
accipienda sit.

Quibus omnibus suffragantur alia quoque: ve-
luti quod hic reditus tam diu steterit, & nemo
ex possessoribus horum prædiorum, quibus im-
positus est, ad redemptionem contenderit. Item
quod Dominus Ioannes in sua abalienatione cum
sic transfulerit, & eo titulo per successores in eo-
dem beneficio hucusque possessus sit: quod fa-
cit ad stabilendam præscriptionem, quam inter
cetera quoque non insubtiliter adduxit Dominus
Advocatus pro sustinenda huius reditus perpetui-
tate, & avertenda seu excludenda ejus redimi-
bilitate: non quod tempore redimibilitatem, aut
ius offerendi excludi putemus, *Trag. de retract. con-
vent. §. 1. Gloss. 2. nu. 29.* sed quod prætexto hoc
titulo, per possessores huius beneficii tot annis,
qui memoriam hominis excedunt, hic reditus
non nudâ opinione, sed ex iusto titulo, ut irre-
dimibilis possessus sit; quod ad iustam præscri-
ptionem inducendam sufficere debet. Tertio, quod
Actori, & ejus auctoribus inter onera pro irre-
dimibili expressus sit; ita ut injustum videatur
Actori permitti tam levi sorte se exonerare quod
gravioris sortis detractione suscepit. His ita-
que tam multis atque alijs, quæ per Dominum
Advocatum copiosissime tractata sunt, concur-
rentibus; & eo præter prædicta considerato,
quod clarissimus Dominus Nicolaus Everardi
Præses Mechliniensis consulendo respondit, *conf.*
*149. incip. Casus talis, post medium, versio. tertio quod
ex præmissis, de specifica, & substantiali natura re-
dituum esse, ut sint irredimibiles; & quod redi-
mibilitas sit tantum de accidentalibus huiusmodi
redituum; hoc est, ut possint redimi, id habeant
ex accidenti, & ex pacto de redimendo appposito:
existimamus Amplissimorum Dominorum, ad
quos provocatum est, officium esse, ut retracta-
tâ sententiâ Scabinorum L. declarent Actorem
in sua petitione, & conclusione in prima instantia
captâ non esse fundatum, ac reditum, de quo
queritur, redimibilem non esse.*

De Censibus.

S V M M A R I V M.

Redituum redutio aut redemptio.

1. Constitutionis cuiusque sensus ex tenore ipsius col-
legendus.
2. 4. Reditus frumentarius Ecclesiarum antiquos non
presumi emptios.
3. Reditus annui emi possunt pecuniâ.
5. Reditus an in dubio sint redimibiles.
6. Reditus annui redimibiles non semper sunt reducibiles.

CONSILIVM D. VII.

NOVA per Serenissimum Regem Catho-
licum in suis inferioris Germaniæ ditio-
nibus publicata constitutio, super fru-
mentarijs annuis redditibus, constitutis
per speciem emptionis, interveniente numeratio-
ne pecuniæ, de illorum solutione in futurum am-
plius non faciendâ in specie frumenti, sed in pec-
uniâ pro ratâ sortis, seu capitalium denariorum,
quibus huiusmodi reditus empti, & constituti
sunt, ad rationem denarii decimi sexti pro vno;
multos excitavit, præsertim adversus Ecclesias,
Monasteria, Capitula, aliæque pia loca, & mem-
bra ecclesiastica; non tantum ad denegandam
huiusmodi redituum solutionem in speciebus fru-
menti, verum etiam ad hoc, ut contendant omnes
huiusmodi frumentarios reditus esse luitoni, seu
redemptioni subiectos: idque sine discrimine, tunc
saltem cum non constat illos esse constitutos per
contractum emphyteuticum, censualem, aut ali-
um similem. * Ceterum ex malè intellectis
dictæ novæ constitutionis verbis & mente, exor-
itur hic multorum conatus, dum existimant re-
ditus frumentarios omnes huic novæ reductioni,
seu commutationi in pecuniarios subiectos esse,
quotquot sub verbis exceptionis in dictâ nova
constitutione expressè inserti non comprehendun-
tur: ut sunt reditus dominicales, census fundiarj,
canones emphyteutici, hæreditarij reditus anti-
quarum foundationum, ad servitium divinum,
hospitalibus, xenodochijs, aut alijs ad utilitatem
Ecclesiæ, vel pauperum per fundatores, aut testa-
tores relictis aut constitutis: item constituti in divi-
sione hæreditatis, aut contractu antenuptiali, ac ge-
neraliter quicumque aliter, quam per pecuniâ
constituti sunt, existimantes, reditus frumentarios
Ecclesiarum, seu piorum locorum, particulares
sub illis non comprehendendi; & in dubio præsumi
pecuniâ originaliter esse constitutos: ideoque sub
dictæ novæ constitutionis moderatione, redutio-
ne, & permissione comprehendendi. Sed, ut diximus,
erronea est huiusmodi interpretatio: officium quip-
pe & potestas dictæ novæ constitutionis restricti-
vè loquitur tantum de redditibus frumentarijs; quos
constat originaliter per pretij seu pecuniæ inter-
ventum constitutos fuisse. Quod ipsum non tantum
demonstrat dicta exceptio, sed etiam totius con-
stitutionis tenor (secundum quem definiendæ,
sunt, quæ ex illa oriuntur quæstiones, l. Incivile. De
legib.) tam in proemio seu parte narrativa quam
in illius dispositione: nimirum quod tantum obti-
neat in emptis seu pecuniâ constitutis redditibus;
quæ qualitas nisi concurrat, non potest constitu-
tionis

tionis effectus applicari, l. *Valerius* §. cum hoc & ibi Bart. Ex quib. causis in poss. eat. l. 3. Ad leg. Aquil. Qua in re nihil distat privatorum seu saecularium personarum vel corporum huiusmodi redditus ab ijs, qui ecclesie aut ecclesiasticis corporibus constituti sunt. Verba enim constitutionis generaliter & indeterminatè loquuntur de certi generis, ac qualitatis redditibus; & sic ad omnes ex æquo pertinent, & restrictionem tantum habent in expresso genere; sic ut ad alterius generis aut qualitatis redditus non pertineant, l. *Quamvis* C. De impub. & alijs sub. sit. l. *Iam hoc iure* De vulg. & pupill. Neque enim dictæ constitutionis officium, vis, & potestas in eo consistit, ut definiat, qui redditus sint aut præsumi debeant pecuniæ constituti; sed disponit tantum super illis, quos constat pecuniæ interventu constitutos esse. Constare autem debet ex probationibus debitoris, si conventus à creditore ad solutionem redditus frumentarij contendat se tantum teneri ad solutionem pecuniæ pro rata sortis: Reus enim excipiendo fit Actor, & probare debet, l. *In toto* & ibi Decius nu. 6. & 7. De reg. iur. Quod evidenter colligitur etiam ex illo, quod per dictam constitutionem uno tantum casu debitor quodammodo exoneretur à probatione; si creditor instrumenta seu literas constituti redditus habet, quas petenti debitori exhibere debet; si non habet, expurgatione juratâ liberatur: sic ut eo casu debitor in onere probandi originem dicti redditus relinquatur.

Quod evidentius quoque demonstrat eadem constitutio, quâ parte debitorem onerat probatione quantum fuerit pretium frumenti, triennio ante aut post redditum pecunia constitutum: quando scilicet pretij quidem, seu emptionis mentio in literis constitutionis facta est, sed non constat ex illis, nec aliunde de quantitate sortis, hoc est quantum fuerit pretium.

2. Ex quibus consequitur, per dictam novam constitutionem non definiri, qui frumentarij redditus sint pecuniæ constituti; neque etiam quod non apparente de eorum origine, præsumi debeat, quod pecuniæ sint constituti: ideoque censetur illius questionis definitio relicta dispositioni juris. In quam inquirendo, dicimus, in dubio hanc præsumptionem, quod redditus frumentarius sit pecuniæ per speciem emptionis constitutus, assumi non posse; sed aliam probationem requiri, ac debere eum, qui se juvare vult allegatione huiusmodi originis, seu specificæ causæ constituti redditus per pecuniam, illam probare, siue sit Actor, siue Reus, l. *Ei incumbit* de probat. Ea quoque est de eodem puncto seu articulo Molinæ sententia, de contract. usur. q. 20. nu. 21. ex cuius traditione videri quodammodo potest concepta tota ferè hæc nova constitutio. De qua minùs etiam dubitare oportet quoad Ecclesiarum & Monasteriorum huiusmodi redditus frumentarios, non novos, aut recentes, neque longo aut longissimo tempore, sed ultra hominum memoriam præstitos & solutos: cum verosimillimum sit, illos non esse emptos, sed largitione fidelium vel donatos, vel legatos, vel denique per alienationem fundorum (quibus Ecclesiæ, & Monasteria antiquæ foundationis olim abundabant, & ijs colendis sufficere non poterant) sub onere præstan-

di huiusmodi redditum redditus: ita ut in tanta multitudine modorum & titulorum, quibus huiusmodi redditus constitui possunt, non sit arripienda opinio aut præsumptio, quæ Ecclesiæ maximè nocere possit; & quæ omnium levissima seu facillima censi debet, car. Molin. d. n. 213. Quod fit, ut licet aliàs in obscuris quod minimum est, l. *In obscuris* de reg. iur. & quod debitori magis proficiat assumi seu præsumi soleat, l. *Veteribus* de pact. in hoc tamen articulo præferatur id, quod verosimilius est, c. *Inspiciamus* de reg. iur. lib. 6.

Verosimilius autem est, antiquos Monasteriorum aliorumque Ecclesiasticorum seu piorum locorum frumentarios redditus tam antiquos aliter quam per speciem emptionis constitutos esse, non quidem ob solum religionis favorem, Bart. in l. *Titia* §. *Scia* de auro & arg. leg. Anchar. & Imolan. c. *Inducante* de testam. ob quem sæpè multa finguntur, multa præsumuntur, multa denique ex juris rigore remittuntur, l. *Sunt persone* in fine de relig. & sumpt. & ob quem in ipsa illa nova constitutione specialiter etiam excipiuntur redditus frumentarij antiquarum foundationum Ecclesiasticarum; quales sunt pleræque, præsertim Abbatiarum fundationes in Brabantia: sed etiam ex eo, quod ante centum & ducentos annos, emptiorum reddituum tam pecuniariorum, quam frumentariorum usus fuerit adeò infrequens & odiosus, ut apud homines timorata conscientia frequentissime dubitatum fuerit, an redditus annui pecuniæ comparari aut constitui possent, *Did. Covar. variar. resolut. lib. 3. cap. 1.* * multis contendentibus, & constanter asseverantibus, illicitos esse, propter magnam vicinitatem, quam habent cum usuris per canones generaliter prohibitis; donec tandem circa annum Domini 1422. per Martinum Quintum Papam quasi definitum fuit, pecuniarios redditus pecuniæ licite constitui posse, c. *Regimini* de empt. & vend. in Extravag. communib. Qua adhuc non satis contenti multi, conscientia scrupulosa, tam affine usurarum vitium metuentes, sibi persuaserunt, illicitos esse tales redditus; donec Calixtus Tertius Papa in anno 1455. dictam Martini Quinti constitutionem, c. *Regimini* 2. de empt. & vend. in Extravag. communib. denuò specialiter comprobavit, & in usum perduxit. * Ut proinde nulla ratione verosimile sit Monasteria, Ecclesiasticaque alia loca & corpora, voluisse eo tempore comparare redditus, modo opinione communi tunc vel reprobatos, vel dubios, vel non satis certos. Cum alioquin etiam ex altera parte verosimilius sit Ecclesijs acquisitos fuisse redditus alio potius titulo & ex alia causa, quàm emptionis, eo quod tardiores plerumque sint homines ad erogandum suam paratam pecuniam in usum, quem sciunt se ad vitam tantum habituros, & jure successionis ad suos hæredes non perventuros, c. *De præben.* accedente eo, quod longi temporis possessio, quæ memoriam hominum excedit, pro constituto haberi debeat, l. *Hoc iure* §. *ductus aqua* de aqua quodid. & astiva; & sic in dubio perpetuitatem præsumi faciat potius quàm aliam qualitatem, maximè favore piæ causæ, qui facit, ut etiam promissio seu obligatio facta sine causa sustineatur & valeat, *velimus* & *sancti* in c. *Si cautio* de fide instrum. And. Trinquet. de privileg. pia causa

pie causa 109. imò & realem hypothecam inducat, quando aliquid promissum est ex certo fundo præstari, *Tiraq. de privileg. pie causæ privi. 63.* Vnde etiam est quod Doctores, *Did. Covarr. Var. resol. lib. 3. cap. 1. nu. 5. Molin. d. quæst. 20. nu. 212.* in asserenda prædictâ opinione quoad titulum, aperte distinguant reditus novos vel non multum antiquos ab his, qui diutius duraverunt: ut illi facile præsumi possint emptitij, & pecuniâ constituti; non etiam hi, nisi id specialiter probetur. Sic quod de antiquis reditibus frumentarijs, de quorum origine non constat, nulla possit esse præsumptio, quod pecuniâ potius, quam alio titulo commutativo sint constituti; qui idcirco etiam nulla ratione censeri debent, subiecti dispositioni novæ constitutionis quoad facultatem reducendi, seu commutandi illas in pecuniarios reditus.

5 Ex quibus hoc quoque sequitur, quod nec admittenda sit præsumptio, quod saltem hi reditus sint redimibiles seu dequitabiles: nam quæ ratio avertit, quod præsumi non debeant pecuniâ constituti; eadem quoque postulat dequitabiles seu redimibiles non præsumi; nisi de facultate redimendi debitori reservata constet; tum quod alijs illorû constituendorum causæ, præter emptionem, causam magis perpetuam habeant, nec in se contineant latentem hanc conditionem, *Donec redimantur*; cum ex natura obligationum sit, ut perpetuæ sint, *l. Obligationum fere §. placet De oblig. & action. tum quod in his reditibus cesset ratio, quâ vulgò dicitur, quod pecuniarij reditus in dubio præsumantur esse redimibiles, nisi de irredimibilitate conventa constiterit: quia videlicet reditus pecuniarij symbolizent cum mutuo utuario, jure civili quidem, *tit. D. & C. De usur.* sed non jure canonico, *tit. De usuris, permisso, & sint veterum usurarum succedanei, & sic semper stare etiam perpetuò intelligantur, donec lora seu capitalis pecunia solvatur, l. Vbi autem §. penult. & ibi Bald. De verb. oblig. l. Si legatum §. ult. de annuis legat.* sed idem dici non possit de alijs frumentarijs reditibus, quos non constat pecuniâ esse constitutos; quia in his neque fortis, neque usurarum ulla est consideratio, sed simplex & absoluta annua præstatio, quæ suâ naturâ perpetua est, irredimibilis; sive constet in pecuniâ, sive in frumenti aut frugum præstatione, *l. Si Stichum §. stipulatio De verb. oblig. præsertim cum constituti reperiuntur alicui corpori, civitati, collegio, aut alicui universitati, quæ non moritur, & omnium maxime dum constituti sunt ad cultum divinum; ut expresso jure decusum est à paganis, l. Annuat, l. Cum quidam, l. Cum erat De ann. leg. quanto magis in favorem veræ & orthodoxæ religionis. Cum alioqui non desint, qui etiam in emptione eandem perpetuitatem ac irredimibilitatem constituent, rationibus non improbabilibus, Nicol. Everardi Præf. cons. 149. vers. superioribus diebus, Chassan. ad consuetud. Burgund. Rub. 1. §. 1. in verb. à factâ diligente Panorm. in c. Ad nostram De empti. & vend.* 6 Quamvis interim hæc consideratio redimibilitatis nihil efficiat, quo magis locus dictæ reductioni esse debeat. Nam dicta constitutio nova inter dequitabiles & indequitabiles reditus dif-*

Cons. Wamel. Tom. II

crimen nullum facit; sed tantum inter emptitios, & ex aliâ causâ constitutos; ut in illis obtineat moderatio & reductio, non etiam in his quantumvis redimibilibus: facultas enim redimendi pecuniâ non facit reditum emptitium; neque ad rationem pecuniæ, quâ reditus constitutus non est, sed redimi tantum potest, moderanda est annua præstatio in frumento constituta; sed tota, & in specie, prout constituta est, præstanda, donec pecuniâ præstetur: quod discrimen inter pecuniariam, & alterius rei præstationem etiam aperto jure probatur, *l. 3. §. ult. De annu. leg.*

Cæterum quoniam nonnulla Oppida habent usurpatas consuetudines, atque etiam statuta, quod omnes reditus, in quorum constitutione nihil cautum reperitur de irredimibilitate, censentur in dubio esse redimibiles, (quæ tamen secundum terminos juris vix possunt, aut saltem non debent officere Ecclesijs seu pijs locis, *l. Cassa c. De sac. sanct. Eccles. (consulto facerent Prælati Ecclesiastici, si ad exemplum Imperatorum Leonis & Zenonis, l. Cum de novo c. de legib. in primis initijs hujus novæ constitutionis, cum nondum inveterato usu stabilita est, porrecto libello supplicis à sua Regia Catholica Majestate peterent declarationem & interpretationem ejusdem novæ constitutionis quoad prædictos duos articulos: non quod perplexam habeant juris dubitationem, sed quod unica declaratione Principali infinitæ lites & molestiæ Ecclesiæ & Ecclesiasticis personis hac ratione præcendantur,*

De Censibus.

SYMMARIVM.

- Reditus annui remissio & reductio.
1. Rei debendi in solidum tenentur singuli.
2. Correo debendi quando profit exceptio alteri committens.
3. Correatis an uti possit exceptione faciendâ remissionis ex persona sui correi.
4. 6. Reditus annuus ultra legitimum modum recognitus quando sit nullus, aut reducendus ad legitimum modum.
5. Constitutiones extravagantes allegari & probari debent.

CONSILIVM D VIII.

Q Væ pro parte Petri P. hujus causæ Rei, adversus intentionem Guilielmi C. Actoris, proponuntur exceptiones, eo loco esse deprehenduntur, ut neque in totum, neque in parte perimere possint Actoris intentionem. Nam quod attinet ad priore loco propositam, & desumptam ex persona Domicelli Ioannis V. novaque per Regiam Majestatem nuper promulgata constitutione, faciente debitoribus annuorum redituum gratiam remissionis pro tempore, quo per intestina bella debitores rebus & bonis suis frui non potuerunt, aut eorundem pro toto vel maximâ parte iacturam passi sunt; non patitur juris ratio, ut inde Reo succurri possit: ob id, quod Reus hanc remissionem non fundet in aliqua suorum bonorum, aut reditu iactura; nec proponat aut alleget, se in illis aliquid damni passum esse; ut in rei veritate non posset. Et si enim obiter

Q 9

uno